

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 18 4 ● 2019

Dick Schermer

Foto's: Dick Schermer.

Muizen

op Texelse natuurakkers

- Deze huisspitsmuis had een nestje gemaakt in de val terwijl die nog niet vangklaar was.

- Altijd leuk om dwergmuizen te zien.

Vogelakkers

Op Texel zijn de laatste jaren een aantal initiatieven geweest om meer biodiversiteit op landbouwakkers te krijgen. Boeren hebben in samenwerking met de Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging De Liewe Texel vogelakkers aangelegd. Op deze akkers zijn stroken met vlinderbloemigen ingezaaid die afgewisseld worden met braakliggende bloemrijke stroken grond. Deze zogenaamde braakstroken worden niet of slechts een keer per jaar gemaaid en de stroken met vlinderbloemigen worden enkele malen per jaar gemaaid. De oudste vogelakkers liggen in Waalenburg, in eigendom van Natuurmonumenten, en op agrarische grond in de Prins Hendrikpolder (Figuur 1). Deze akkers zijn in 2015 aangelegd in het kader van het project Waddenvogels van Allure om de voedselomstandigheden te verbeter-

Akkers gericht op het bevorderen van de biodiversiteit trekken muizen aan. Maar welke soorten komen er voor? Een vergelijkend onderzoek in Texelse natuurakkers laat een verrassend verschil zien.

- Net ingezaaide natuurakker in het natuurontwikkelingsproject nabij de Hanenplas. Foto: Ton Zegers.

ren voor de velduil en de blauwe kiekendief. In 2018 zijn in Waalenburg de vogelakkers opgeheven. De braakstroken bestonden toen voornamelijk nog uit grassen en ridderszuring (*Rumex obtusifolius*). In 2019 is door middel van maaibeheer verschaald en is het grondwaterpeil drastisch verhoogd. Ook andere initiatieven zijn genomen: zo heeft Staatsbosbeheer in 2018 een voormalige akker in het gerealiseerde natuurontwikkelingsproject de Hanenplas nabij De Cocksdorp ingezaaid met een aantal gewassen. Vooral luzerne (*Medicago sativa*) en rode klaver (*Trifolium pratense*) zijn daar goed aangeslagen. Hier groeide opvallend veel Canadese fijnstraal (*Conyza canadensis*). Het is de bedoeling dat op deze akkers schaarse vogels zoals de veldleeuwerik gaan broeden. Door het inzaaien is er ook een geschikt habitat gecreëerd voor de noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arenicola*). Door de aanwezige bloemen vinden vlinders en insecten ruimschoots nectar. Zaden uit de braakstroken leveren 's winters veel voedsel op voor vogels en muizen, die op hun beurt weer kiekendieven en velduilen voeden (Wiersma, 2018; zie ook website Vogelbescherming).

Onderzoek naar muizen

In september 2018 zijn muizen in de braakstroken van de vogelakkers langs De Kaai in de buurt van Oosterend gevangen met behulp van vijftig live-traps van het model Heslinga. De vangsten waren heel divers: er werden opvallend veel bosmuizen (*Apodemus sylvaticus*) en noordse woelmuizen in de manshoge met cichorei (*Cichorium intybus*) begroeide braakstroken gevangen. Deze vogelakkers zijn in 2017 en 2018 ingezaaid. Gaandeweg nieuwsgierig geworden naar de situatie van de andere akkers, zijn in oktober en november 2018 die van de Hanenplas en van Waalenburg onderzocht. Op elke akker is gewerkt volgens een vast protocol zodat de vangsten met elkaar vergeleken konden worden. Per locatie werden verspreid vijf raaien uitgezet. Iedere raai bestond uit tien vallen, geplaatst in een lijnvormig transect. In de open vallen werd lokvoer geplaatst bestaande uit hooi, gemengde granen, stukjes winterpeen en appel. Na twee dagen werden de muizenvallen op scherp gezet en bijgevuld met gedroogde meelwormen voor de spitsmuizen. De vallen werden vier maal gecontroleerd in twee opeenvolgende nachten.

● Tabel. Aantal individuen gevangen met vallen in drie Texelse natuurakkers, sept. - nov. 2018.

	De Kaai		Hanenplas		Waalenburg	
	min.	max.	min.	max.	min.	max.
noordse woelmuis	5	10	3	3	0	0
bosmuis	13	32	8	14	3	5
dwergmuis	4	6	4	7	1	1
huisspitsmuis	1	1	12	33	23	68

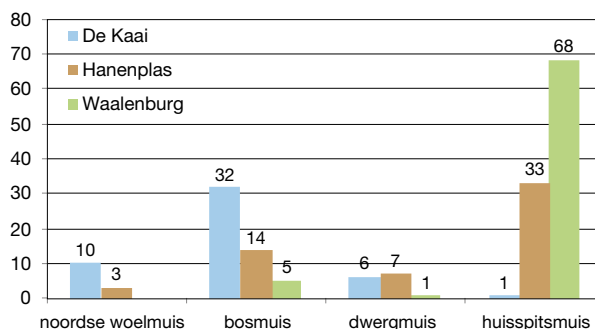
Minimum: hoogste aantal aangetroffen in een raai tijdens een inspectie.
Maximum: totale vangst in vijftig vallen gedurende twee nachten per locatie.

● Veel noordse woelmuizen in de vogelakkers van De Kaai.

● Figuur 1. Onderzochte akkers op Texel.

● Figuur 2. Totaalvangst muizen met vallen in drie Texelse natuurakkers, sept. - nov. 2018 (zie tabel, maximum).

De gevangen dieren werden niet gemerkt, zodat het exacte aantal gevangen dieren niet kon worden vastgesteld. Het minimumaantal is bepaald door van iedere raai het hoogste aantal per soort van de vier controles te nemen. Het maximumaantal was de som van het aantal vangsten van de vier controles bij elkaar (zie Tabel en Figuur 1).

Resultaten

Verrassend waren de vele noordse woelmuizen in de bloemenstroken van De Kaai. In een van de raaien moet een familiegroepje gevestigd zijn geweest, gezien de vele vangsten in drie opeenvolgende vallen. In de Hanenplas werd de soort langs de ruige randen aangetroffen. In Waalenburg ontbrak de soort. Op alle akkers werden bosmuizen gevangen. In De Kaai waren ze ruimschoots aanwezig. Ook in de luzerne/klavervelden van de

Hanenplas waren ze goed vertegenwoordigd. In de oude vogelakkers van Waalenburg waren de aantallen lager. De dwergmuizen (*Micromys minutus*) werden verspreid aangetroffen. Ze leiden een wat meer solitair bestaan. In Waalenburg ging het slechts om een enkeling. In Waalenburg werden heel veel huisspitsmuizen (*Crocidura russula*) gevangen: maar liefst 68 exemplaren. Dat staat in groot contrast met die ene vangst in De Kaai. De Hanenplas nam qua aantal voor deze soort een tussenpositie in.

Conclusies en suggesties

Het voorkomen van veel zadenrijke gewassen zoals vlinderbloemigen en van cichorei (De Kaai) en Canadese fijnstraal (Hanenplas) zorgt voor voldoende voedselaanbod voor vooral noordse woelmuizen en bosmuizen. Het gefaseerd blijven inzaaien van bloemenstroken van vogelakkers is een goede manier om te zorgen dat de situatie voor muizen geschikt blijft. Door de hoge vegetatie profiteert ook de meer solitair voorkomende dwergmuis.

Op Texel komt de huisspitsmuis sinds de onopzettelijke introductie in 2006 wijdverbreid voor (Witte,

2010). Vangsten met meer dan driekwart huisspitsmuis is dan ook meer regel dan uitzondering. Opmerkelijk daarom was het bijna ontbreken van huisspitsmuizen in De Kaai. Mogelijk heeft daar de hoge concentratie bosmuizen een grote invloed op de stand van de huisspitsmuis.

Met dank aan:
Siebold van Breukelen
(ANLV De Lieuw Texel)
Erik van der Spek
(Staatsbosbeheer Texel)
Jitske Esselaar
(Natuurmonumenten)

Dick Schermer
dick.schermer@texel.com

Literatuur

- VOGELBESCHERMING, 2019. Vogelakkers. <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/op-het-platteland/akkervogels/vogelakkers>.
- WIERSMA, P., 2018. Akkervogels In Noord-Holland. Rapport Stichting Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, Scheemda.
- WITTE, R.H., 2010. Huisspitsmuis koloniseert Texel in recordtempo. Tussen Duin & Dijk 19(3): 11-13.